

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—VOL. 725.

CHICAGO, ILL., 4. avgusta (August 4th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3689 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

NOV SOVRAŽNIK SOVJETSKE RUSIJE.

Skoro vsa Evropa je več ali manj prizadeta od šuše, najbolj pa ruske centralne pokrajine od Volgi. Na teritoriju, na katerem živi okoli dvajset milijonov ljudi, je šuša uničila vse pridelke in med kmečko prebivalstvo se je naselil obup, glad in kužne bolezni.

Ljudstvo iz prizadetih pokrajin se trumona seli proti Sibiriji, Turkestanu in v kubansko provinco. Umakniti se hoče umiranju od glada, pa beži v kraje, kjer je narava postopala milostneje z mužiki.

Šuša v tako velikem obsegu ni zadela Rusijo prvič. Že večkrat je bila katastrofalna za cele pokrajine. Kdor je čital Gorkijeve črtice in povesti drugih ruskih pisateljev, je lahko izprevidel, kako grozne posledice pušča za seboj šuša v primitivni deželi. Cele vasi so izumrle. Okostnjaki so ležali po stepah, na kupe jih je bilo. Ljudje so bežali, pa omagali na potu v srečnejše kraje, katerih niso mogli doseči. Obležali so, pomrli, in le okostnjaki so pričali o njihovi nesreči. Moril jih je glad, gladu so sledile še kužne bolezni, ki so trebile stotisoče prebivalcev. V državi, kjer že od nekdaj primanjkuje zdravnikov, kjer je higijena na zelo nizki stopinji, je boj proti kužnim boleznim težak in le malo uspešen. Ali se bo ta tragedija ponovila v Rusiji?

Poročila o šuši prihajajo že dalj časa, toda mnogi so smatrali, da se jih pretirava z namenom škodovati režimu, ki vlada v Rusiji. Morda bo na tem nekaj resnice, kajti sovražniki Rusije bi ji privoščili vse, samo da se uniči njen sedanji režim. Pretiravali so jih v tem oziru, da bo silno pomanjkanje podžgalo srd med ljudstvom proti sovjetski vladi, kajti gladno ljudstvo se bo uprlo s silo, ki je sovjetski režim ne bo mogel potlačiti. To je torej pobožna želja sovražnikov ruske republike.

Pomanjkanje je v Rusiji; zdravil ni; zdravnikov je malo. Toda šuša ni zadela vse Rusije. V Ukrajini je bila letina dobra, ravno tako v Sibiriji in nekaterih drugih krajih prostrane Rusije. Ampak tistih zalog, ki so za prehranjevanje po šuši prizadetih ljudi potrebne, danes Rusija nima. Ker je bilo odpravljeno špekuliranje z žitom, so se stare zaloge večinoma izčrpale. Kmetje so znižali svoje pridelke, ker trgovina s poljskimi pridelki ni bila dovoljena, pa so v prvi vrsti gledali, da pridelajo dovolj živil le za svoje potrebe. Tudi so se bali rekvizicij od strani sovjetskih oblasti, pa so znižali pridelek. Trgovina je v Rusiji zopet dovoljena, kajti mužike se ne more v kratkem času pridobiti za ideje, ki jih zastopa zaveden proletariat. V tistih krajih Rusije, kjer je letina dobra, se bi lahko dobilo mnogo živil za izvoz, če bi bila prometna sredstva zadovoljiva. Ker niso, mora trpeti pomanjkanje celo prebivalstvo v mestih, dasiravno imajo vsaj večja mesta precej dobre in redne železniške zveze z deželjo.

Rusija apelira. Vsa Rusija kliče na pomoč. Apelirala je na Anglijo v imenu človečanstva, naj pomaga pri rekonstrukciji ruskega transportnega sistema. Ruska komunistična stranka apelira na komunistično delavstvo izven Rusije. Tretja Internacionala apelira. Maksim Gorki je poslal apel narodom in državam potom pisatelj Anatola Franca, Gerharda Hauptmanna in Blasco Ibaneza. Za pomožno akcijo se je v Rusiji organiziral poseben odbor, ki ima najširše pravice. V njem so pristaši različnih strank in naziranj. Poleg komunistov so v odboru člani bivšega Kerenskijevega kabineta; v njem so člani stranke kadetov, socialni revolucionarji, buržvazni intelektualci itd. Ta odbor bo skrbel, da se pri pomožni akciji ne bo favoriziralo kakega posebnega dela prebivalstva na škodo drugemu delu, oziroma na škodo tistim, ki niso pristaši sedanje sovjetske vlade.

Prva država, ki se je odzvala klicu za pomožno akcijo, je bila Nemčija, ki je sama okusila pomanjkanje in bolezni tekom vojne. Poročilo iz Berlina pripoveduje, da so se vsi krogi v Nemčiji odzvali ruske mu klicu. Zdravniške skupine se organizirajo, da odpotujejo v Rusijo. Nabirajo se zdravila in druge zdravilne potrebščine; vrši se kampanja za nabiranje prispevkov, s katerimi se bo nakupilo živila, da se jih pošlje v vsled suše prizadete kraje.

Tudi Amerika je dobila apel. Hughes odgovarja, da predno bo Amerika kaj pomagala, mora sovjetska vlada osvoboditi državljane Zedinjenih držav iz zaporov. V Rusiji je menda okoli 20 državljanov te republike v ječah vsled raznih prestopkov proti Rusiji. Večinoma so ti prestopki ruvanje proti-sovjetski vladi.

Odgovoril je tudi Hoover kot načelnik znane American Relief Administration, ki je sicer sedaj neodvisna institucija, ki pa ima najtesnejše stike z vlado. Ta institucija ima najboljši aparat za pomožne akcije, in je bila, oziroma je še aktivna v raznih krajih sveta. Na Gorkijev apel je odgovoril Hoover, ki je ob enem tudi komercialni tajnik v Hardingovem kabinetu, da bo Ameriška pomožna administracija pomagala bednemu prebivalstvu v centralni Rusiji, preje pa mora moskovska vlada izpustiti vse ameriške državljane iz ječ. Drugi pogoj je, da se mora izvoliti odbor za razdeljevanje potrebščin, ki bo samostojen in ne pod vplivom komunističke stranke ali sovjetske vlade. Hoover je odgovoril Gorkiju ne kot član vlade, ampak kot načelnik Ameriške pomožne administracije. Kako stališče bo zavzela napram ameriškim pogojem sovjetska vlada, sedaj še ni znano, vendar pa je gotovo, da se ne bo brezpogojno uklanjala dik-tatom iz Washingtona.

Boljševiki niso odgovorni za šušo, kakor ni bil za prejšnje odgovoren carizem. Da pa je sedanje po-

manjkanje toliko občutnejše, so v veliki meri krivi kapitalistični elementi, ki so z blokado Rusije in s kontrarevolucijami povzročili še večje razdejanje ruskega ekonomskega življenja. Kar potrebuje Rusija najnujnejše, je rekonstrukcija transportnega sistema. Kupi živil ne pomagajo mnogo, ako ni sredstev, da se jih prepelje v kraje, kjer se jih najbolj potrebuje. V državi, kakor je Rusija, z njenim ogromnim teritorijem, so pomožne akcije težke, ker ni zadostnih prometnih sredstev.

Vsled blokade je nastalo v Rusiji veliko pomankanje zdravil in zdravniških priprav. Vse to je Rusija preje importirala iz inozemstva. Brez zdravil in zdravniških potrebščin pa je zdravnikom onemogočeno uspešno zoperstavljanje epidemijam. In tako se je pojavil v sovjetski Rusiji nov sovražnik, glad na deželi v centralni Rusiji, kateremu so sledile epidemične bolezni, te zveste spremljevalke lakote in vojne.

Reakcionarne caristične sile v Parizu in njihovi zavezniki francoski bankirji pa špekulirajo s to rusko nesrečo. Ali je dovolj močna, da bo vrgla sovjetski sistem? Kajti glad dela iz ljudi zveri in če bo dovolj velik, tedaj bo vsled ljudske nejevolje morala pasti sedanja vlada. Toda ali bo? Z blokado ni bilo nič. O, da, rusko prebivalstvo se je izročilo pomankanju mnogoterih potrebščin, ki jih je preje dobivalo iz inozemstva. Kolčaki, Denikini, Horwati, Wrangli in Semenovci niso uspeli. Toda povzročili so, da je padlo na tisoče sinov sovjetske Rusije. Poljska armada ni prišla v Moskvo. Toda odtegnila je delu na ruskih poljih več sto tisoč mož. Vsi dosedanji poizkusi strogolaviti sovjetski sistem so se končali s fiaskom. Ampak Rusija je trpela in si izčrpavala svoje moči. Ali bo mogel napraviti glad to, kar ni mogla blokada, poljska armada in kontrarevolucionarji? Če obstoji taka možnost, tedaj naj odrečejo evropske in druge države vsako pomoč! To je želja reakcionarjev. Med njimi pa so tudi taki, ki se vprašujejo, kdo bo nasledil sovjetsko vlado, ako pade? V Rusiji ni niti ene organizirane stranke, ki bi bila sposobna prevzeti vlado. Diktatura boljševikov je vse nasprotne stranke oslabila ali uničila. Ker je temu tako, bi sledila anarhija, kakršne še ni videla zgodovina. Prognii proti židom bi se vršili v obsegu, kakor še nikdar poprej v Rusiji. In kdo naj bi v takih razmerah vladal državo, ki ne bi bila država, ampak *razvalina države*?

Državniki evropskih vlad pa se vprašujejo: Če odklonimo pomoč, ali se bodo kužne bolezni ustavile na mejah Rusije? Ali bodo divjale naprej preko njenih mej v naše države in morile *naše* ljudstvo?

Sovjetska vlada, delavske organizacije, kooperative in druge ruske institucije so na delu, da s svojimi močmi store kolikor morejo za odpomoč tistim milijonom ruskega prebivalstva, ki trpi glad in med katerim so se že pričele pojavljati epidemične bolezni. Delavstvo po mestih se je odreklo gotovim deležem živil v korist prebivalstva v provincah ob Volgi. Zdravniki napravijo od svoje strani vse kolikor je v njihovih močeh. Ampak pomoč od zunaj je potrebna. Vladajoči faktorji po Evropi in drugod se obotavljajo. Vedo, da ni stranke, ki bi mogla naslediti boljševike in organizirati vlado, ki bi bila vlada. Vedo, da lakota ne bo tako huda, da bi spravljala v resnično nevarnost sovjetski sistem, vendar pa bo povročila nepopisljivo gorje, če ne pride dovolj velika pomoč. Vedo, da se kužne bolezni ne bodo ustavile na ruskih mejah, ampak se bodo širile v druge evropske

in azijske dežele. Španska influenza je našla pot v vse dele sveta. Take epidemije se lahko ponove. Sovjetska vlada ne prosi. Gorkijev apel ni mila, ponižna prošnja. Gorki povdarja, da je Rusija dala svetu že mnogo, da je dala svetu veliko mož, ki ostanejo za vedno zapisani v zgodovini kulture in civilizacije. Ta Rusija je vredna, da ji svet prihibi na pomoč v njeni stiski, kakor bo Rusija pomagala drugim, kadar bodo v sili. Čut človečanstva zahteva, da ljudstva pomagajo Rusiji. Ne gre se za pomoč boljševikom, ampak za pomoč gladnemu ljudstvu, kateremu je šuš uničila letošnji pridelek.

Tudi kapitalistične vlade bodo pomagale ker je v njihovem interesu, da pomagajo. Anarhija gladnega ljudstva prostrane Rusije ne bi koristila kapitalizmu. Širješe kolere bi bilo katastrofalno tudi za druge dežele. Toréj morajo pomagati. Ampak pri tem bodo držale revolver na prsa Rusije in narekovele svoje zahteve. Ene bodo ugodene, druge ne, kajti Rusija ni na kolenih. Kompromisi pa so vedno posledica tam, kjer se tepejo enako močne sile.

Glavna gmotna pomoč Rusiji ne bo prišla od delavstva, ker delavstvo pač ni posedovalni razred. Toda delavstvo mora dati Rusiji vso moralno pomoč, ki ji je v teh kritičnih časih potrebna. Proti silam reakcije mora delavstvo nastopati s svojo moralno silo.

V raznih krajih so se tudi med delavstvom organizirale pomožne akcije. V Ameriki se pomožna akcija še ni organizirala v večjem obsegu. Vzrok temu je, da je ameriško delavstvo, kolikor se ga zaveda da je delavstvo, navidezno zelo radikalno, toda nikjer organizirano. Za vsako večjo akcijo pa je treba močne in sposobne organizacije. Proletarec bo podpiral vsako pomožno akcijo za po lakoti prizadeto prebivalstvo v Rusiji. In kadar se v Zedinjenih državah omogoči pomožno akcijo v večjem obsegu, se ji bo gotovo pridružila tudi J. S. Z. Ne gre se samo za pomoč prebivalstvu, ki trpi pomankanje, ampak gre se za pomoč državi, v kateri vlada delavsko ljudstvo. Proti delavski Rusiji je naperjen ves boj svetovne reakcije in kapitalizma. Prizadeva ji mnogo težav in mednarodno delavstvo je poklicano, da ji stoji ob strani.

Sovjetska Rusija je delala napake; to priznava Lenin sam. Ekstremni elementi v Rusiji so mnogo zakrivili, ako ne največ, da je delavska solidarnost skrahirana, seveda le začasno, in ker je delavstvo združeno, ne more gnditi Rusiji tiste pomoči, ki bi bila zanjo potrebna. Čas bo zacelil tudi te rane. Ampak nobene pretveze ni, zakaj ne bi smeli pomagati Rusiji povsod, kjer je pomoči potrebna. Zavedno delavstvo ji bo pomagalo v sedanji krizi. Pomagalo bo ruskega prebivalstvu v krajih, kjer si je ustanovil svoj dom glad. In pomagalo bo delavski Rusiji v njenih bojih proti vsem temnim silam, ki streme za zrušitvijo predelevske republike na svetu.

Ogrska ima še velik strah pred revolucijo; celo otroci ji povzročajo strah. Skupina mladih deklet in mladeničev, ki so razdajali komunistične letake, je bila aretirana. Pred sodiščem so dobili od 10. do 20 let zapora in domovina je rešena.

Konvencija francoske Gen. delavske federacije je sklenila s 1,556 proti 1,348 glasovom, da ostane še nadalje pri amsterdamski Internacionali strokovnih del. organizacij. Manjšina je zagovarjala stopnjevalno umikanje iz amsterdamske Internacionale in tesnejše stike z moskovsko Internacionalo.

Delavsko časopisje.

Neodvisen boj delavstva — to je nauk socializma in vprašanje vseh vprašanj je to:

Ali je brez socializma sploh mogoča rešitev delavstva?

Zaveden delavec, ki pozna svoj položaj v človeški družbi, bo na to odgovoril jasno in razločno: Ne! Socializem je pogoj delavske rešitve; dokler je človeška družba kapitalistična, se lahko izpreminjajo oblike delavčevega življenja. Ampak ne more se končati njegovo trpljenje. Ljudje imajo na zemlji dva svetova. V enem so tisti, ki so med seboj razdelili bogastvo, da jim nosi obresti, ne da bi jim bilo treba truda in skrbi; v drugem so oni, ki nimajo nič drugega kakor svojo delavno moč in jo morajo žrtvovati, da ustvarjajo drugim nova bogastva, samim sebi pa komaj za silo ohranijo bomo življenje. Na eni strani se kupiči bogastvo tako, da ne more posameznik užiti svojega deleža, naj si tudi izmišljuje najbolj rafinirane užitke, na drugi strani je pomanjkanje in stradanje. Kdor ne dela, se lahko naslaja ob vsem, karkoli daje svet; kadar dela, pogostoma nima dosti kruha.

Če bi se to godilo po volji kakšnega skrivnostnega, večno nerazumljivega zakona, tedaj res ne bi kazalo nič drugega, kakor vdati se v božjo voljo in žalostno čakati, kaj bo. Toda razlog tega nezasilanega in neznosnega razmerja nam je znan. Nobene skrivnosti ni več v njem, temveč natančno vemo, da so kapitalisti gospodarji dela in vseh sadov zaraditega, ker imajo v svojih rokah delovna sredstva. Dobro vemo, da je delavec v najkrutejši odvisnosti zato, ker ne more sam razpolagati s svojo delovno močjo, marveč jo mora prodajati onim, ki so si prilastili stroje, tovarne, železnice, ladje, rudnike, gozde in polja. In ker nam je znano to, tudi vemo, da bo delavec svoboden šele takrat, kadar bo konec kapitalističnih monopolov; takrat, kadar bo ljudstvo gospodar delovnih sredstev in vsled tega gospodar svojega dela in njegovih sadov.

Ker imajo kapitalisti gospodarsko vlado, imajo tudi politično. Zakaj politične razmere niso nič drugega, kakor zunanji izraz gospodarskih razmer. Dokler je delavec suženj v tovarni, v premogokopu, na lokomotivi, je tudi suženj v državi, v deželi, občini. Politična osvoboditev je odvisna od gospodarske.

Če nam je pa vse znano, tedaj ne smemo kakor fatalisti čakati, da se enkrat morda po bogve kakšnih čudežnih potih zruši kapitalistični sistem in zanj je nad njegovimi razvalinami solnce socializma. Spomniti se moramo, da je vsak uspeh v človeškem življenju odvisen od moči. Potrpežljivost in golo upanje še ni rodilo nobene zmage; odločevala je vedno moč.

Kapitalizem ne vlada "po milosti božji," temveč po milosti svoje sile. In vladal bo, dokler se ne izkaže, da je proletarijat močnejši. Nikjer ni zapisano, kdaj da vrže delavstvo kapitalističnega milika ob tla; ampak brez koledarjev in preročan-

stev je gotovo, da je konec zlatega teleta tisti hip, ko je delavska moč večja od kapitalistične.

Z bojem si mora delavstvo ustvarjati in zbirati tisto moč, ki je potrebna, da zmaga. In v teh bojih je delavsko časopisje njegovo najodličnejše orožje.

Kapitalisti razumejo, kakšen pomen in kakšno moč ima časopisje in od njih bi se lahko učili.

Velikanska je moč časopisja in kdorkoli se bojuje, jo je spoznal. Časopisje je izzvalo vojne in sklevalo mir; postavljalo in urilo je vlade; pripravljalo je pot kapitalističnemu izkoriščanju in zapiralo je trge. Brez časopisja ne bi mogel kapitalizem živeti in vladati, kakor ne brez železnic in parobrodov, kakor ne brez žrjojava in pošte, kakor ne brez borz in bank. Časopisje je njegov ščit in meč, njegov glasnik in prerok. S časopisjem vlada krepkeje kakor vladar z žezlom in škrlatom.

Odkar se je delavstvo začelo dramiti, spoznava svoje naloge in zbirati svoje moči, ima pa kapitalistično časopisje še poseben namen: Zapeljavati ima ljudstvo, da bi se odvrnilo od svojih potreb in interesov, pa se vpreglo v službo kapitalističnih ciljev. Nobena zvijača ni preslaba, da je ne bi kapitalistično časopisje porabilo v ta namen. Tu pisari dolgovezne, mile članke o veri in o nebesih, o cerkvi in o papežu, da bi ljudstvo pozabilo na zemeljsko življenje in njegove naloge ter izgubilo izpred oči potrebo svojega delavskega, protikapitalističnega boja. Tam poje navdušene himne narodnosti in slavospeve jeziku in razglašajo narodni boj, da se ne bi delavstvu zasvetilo, kako spretno potegne Nemeec Nemu. Slovenec Slovencu, Italijan Italijanu kožo čez glavo, če more. Kjer se je začelo delavstvo zavedati, zmeša med sto laži eno resnično vest o socializmu, da bi tem lože preslepilo delavce, češ, da je vsem slojem pravično. Danes se laska ljudstvu, jutri ga preslepi. Resnično služi le tistim, ki mu dajejo kruha: protidelavskemu kapitalizmu.

Vpričo vsega tega ne more ostati slepo slovensko delavstvo.

Razvoj našega časopisja do tiste stopnje, da bo kos kapitalističnemu, je pogoj delavskih uspehov in končne delavske zmage. V svojem časopisju si mora delavstvu ustvariti tako orožje, ki se lahko uspešno vihti. Naše časopisje se mora tako izopolniti, da bo lahko služilo vsem svojim namenom. In teh je mnogo na vse strani.

Prva naša naloga v tem oziru je tedaj, da povzdignemo in razširimo v glavni slovenski delavski list glasilo jugoslovanske socialistične zveze za Ameriko "Proletarca." Če je delavec nanj naročen, je storil nekaj. Ali storiti mora več: Pridobivati mu mora nove naročnike.

Nezdržema moramo naprej, da dohitimo nasprotnike na vsakem polju in da jih prekosimo.

V ta namen je treba, da izvrše tudi delavci svojo dolžnost. Politično časopisje je potrebno za politični boj.

Sodrug! Kako se hočete poučiti, kaj se godi v ameriškem kongresu, v legislativah, v občinah, kako hočete izvedeti, kaj se godi doma, po svetu

in v stari domovini za delavce važnega, če ne čitate, če nimate močnega časopisja?

Kako hočete razumeti velike dogodke, ki zassegajo v naše življenje, če ne berete svojega političnega časopisja?

Odkod hočete zajemati svoje znanje, kako se hočete izobraževati, kako razširjati svoje obzorje?

In kdo naj zastopa Vaše potrebe, Vaše interese, Vaše stališče proti nasprotnikom, kdo Vas naj brani in zagovarja, kadar Vas hudobno nanadajo, če nimate močnega časopisja?

In kdo naj vpliva v Vašem smislu na javno življenje, na politiko, na mišljenje indiferentnih delavcev in nasprotnikov, če ni naše politično časopisje krepko in ostro?

Od izvrševanja vseh teh nalog je odvisna sedanjost in bodočnost delavstva. Vse te naloge izvršuje "Proletarec," in izvrševal jih bo tem bolje, čim močnejši bo. Od delavstva pa je odvisno, da bo močan. Kdor izmed delavstva pomaga, da dobi "Proletarec" več naročnikov, da se utrdi njegova podlaga, da se sčasoma poveča, da prihaja v vedno širše kroge, v več rok in pred več očmi, pomaga sebi in svojemu razredu. "Proletarec" sam zase ni nič: "Proletarec" za delavstvo je knjiga in meč.

Fašisti "za srečo vsega italijanskega naroda".

V intervjuju z ameriškim časnikarskim poročevalcem E. A. Mowrerjem je poslanec de Stefani, eden fašističnih kolovodij, dejal: "To so slabi časi za fašiste . . . Mi reprezentiramo protisocialno, protidemokratsko gibanje. Mi verujemo v vladno elite za koristi vsega naroda. Mi nismo nasprotni proletarijatu. Mi nismo na strani velikih kapitalistov, četudi smo v početku sprejemali od njih denar, ki nam je omogočil organiziranje . . ."

Mowrer ga je vprašal, zakaj nastopajo tako brutalno proti komunistom, dasiravno ne predstavljajo nobene nevarnosti državi in zakaj so pri zadnjih volitvah preprečevali pripadnikom klerikalne, socialistične in komunistične stranke oddati njihove glasove. De Stefani je dejal, da so bili taki čini napačni in da jih obžaluje. Vplivu fašistov so škodovali. Fašistovsko gibanje je prešlo izven kontrole njihovih voditeljev.

Če hoče ministerski predsednik Bonomi, ki je nasledil Giolittija, napravi v državi red, bo moral proti fašistom nastopiti tako, kot teroristi zaslužijo. To je obljubil, izgleda pa, da nima moči izvesti svoje obljube. Na drugi strani pa mu fašisti groze, da bo on tisti, ki bo padel.

Fašisti ne uganjajo svojo teroristično taktiko samo v mestih, ampak tudi na deželi. Ker jih vlada ne more ustaviti v njihovem početju, se ustanavljajo proti njim obrambne organizacije, kot "arditi ljudstva" in "božji arditi". Italija mora torej imeti svoje domače vojne, ki pa se lahko razvije v pravo civilno vojno. Fašistovski teror je povzročil že mnogo umorov, veliko gnotne škode in med ljudstvom zelo mnogo razburjenja. Vročekrvni italijanski ekstremi se krešejo med seboj, posledice pa trpi vse ljudstvo.

O tretjem kongresu III. Internacionalne.

Tretji kongres komunistične Internacionalne je pričel zborovati v Moskvi dne 20. junija t. l. Največje zanimanje je vladalo med delavstvom po vsem svetu, kako stališče bo zavzel tretji kongres v pogledu 21. točk, tikajočih se strank, pridruženih h komunistični Internacionali, oziroma tistih, ki bi se ji želele pridružiti.

Diskuzije so bile obširne in debate včasih burne. Ampak pogoji so ostali neizpremenjeni. Točke, ki so dvigale toliko prahu in povzročale spore, niso bile modificirane na tretjem kongresu. Dasiravno postajajo elementi v tretji Internacionali praktičnejši, kar se tiče taktike, niso storili ničesar za preprečenje nadaljnjih razkolov in še večjih razdvajanj delavskih vrst. Tendenca je: Ali k nam pod pogoji kakršne vam dajemo mi, ali pa ostanemo proti vam v boju.

Intelektualni voditelji kongresa so bili v prvi vrsti Rusi, kot Zinovjev, Lenin, Trockij, Radek, Bukarin in še nekateri drugi. Na kongresu je prevladovala Zinovjeva struja, ki je parkrat porazila celo Lenina.

Poročila, kolikor jih imamo pri rokah, so iz virov ruske telegrafske agencije *Rosta*. Iz teh poročil je črpalo tudi ameriško kapitalistično časopisje svoje vesti. Svoje poročevalce so imeli v Rigi, ne pa v Moskvi. Londonski *Daily Herald* je imel svojega poročevalca na kongresu, ravno tako tudi nekateri drugi delavski dnevnik. Od časa do časa bomo priobčili prevode nekaterih važnejših govorov in diskuzij s kongresa tretje Internacionalne, ker želimo, da so naši čitatelji in sodrugi poučeni o delovanju moskovske Internacionalne, ki je sedaj edina mednarodna organizacija delavstva, ki ima res življenje v sebi. Mi povdarjamo, da je tretja Internacionala edina živa organizacija mednarodnega delavstva, toda ni pa še Internacionala v pravem pomenu besede, kajti izven Rusije in Francije ter sedaj Čehoslovakije so v nji zastopane le manjšinske struje, oziromale male komunistične stranke v deželah izven Rusije.

Nekdo je v nekem časopisu zapisal: "Komunistična Internacionala je Rusija." To je sedaj še resnica. Odvzame naj se ji Rusijo, njen sedež naj se premesti v kako drugo evropsko mesto, pa izgubi svojo važnost. Dokler je v nji Rusija, dokler bodo njeni vodilni člani prihajali iz vlade sovjetske Rusije, bo tretja Internacionala mogočen faktor, ker ima za seboj Rusijo kot velesilo in državo.

Komunisti v Nemčiji so razdeljeni v dve stranki in obe sta bili zastopani na kongresu. Zmagala je nemška zedinjena komunistična stranka, nemška komunistična delavska stranka pa je dobila nalog, da se mora združiti s prvo. V teku par mesecev mora sklicati svoj kongres in napraviti v tem oziru potrebne zaključke.

Italijanska socialistična stranka je imela na kongresu svojega zastopnika Lazzarija, ki ga nekateri imenujejo "italijanski Debs". On je imel nalog zagovarjati stališče ital. soc. stranke in delovati da se je zopet sprejme v tretjo Internacionalo. Ker pa se stranka ni brezpogojna pokorila pogojem, navedenimi v 21. točkah, in ker nima namena, da se brezpogojno poda eksekutivi v Moskvi v bodoče, ji je bil odklonjen pristop. Diskuzija o zadevi italijanske socialistične stranke je bila najvažnejša točka na kongresu. Ob

tej priliki se je debatiralo, kako stališče naj zavzame kongres z ozirom na 21 točk, ki jih je sprejel drugi kongres. Zmagala je struja, ki je zagovarjala, naj ostanejo neizpremenjene. Italijanska socialistična stranka bi morala torej izključiti vse tiste italijanske sdruge, ki jih eksekutiva tretje internacionale smatra za škodljive socialističnemu gibanju vsled njihove zmerno ali pa oportunistične taktike. Mi imamo besedilo argumentov, ki so jih navajali zagovorniki 21. točk za izključevanje, medtem ko ruska telegrafska agencija omenja le s par besedami argumentiranje Lazzarija, s katerim je opravičeval delovanje italijanske socialistične stranke v znanih bojih delavstva kovinske industrije za delodajalci in vlado, ter stališče stranke, ki ga je zavzela na svojem kongresu v Livornu. Podrobnejšo debato o zadevi italijanske socialistične stranke bomo priobčili v eni prihodnjih izdaj.

Zanimivo je, da so vsi vplivnejši ruski komunisti gojili neprevidnost "levičarjev" v komunističnih strankah izven Rusije. Ekstremni levičarji v ruski komunistični stranki so že potisnjeni v ozadje, toda prej je moral Lenin in drugi nastopiti proti njim s svojimi argumenti v časopisju, na diskuzijah in shodih. Praksa so bili argumenti!

Kongres je odobril sedanjo ekonomsko politiko sovjetske vlade, ki jo nekateri imenujejo "ekonomsko umikanje" v prid kapitalizmu. Tudi se ni govorilo o takojšnjih revolucijah, kakor na drugem kongresu, na katerem je prevladovala revolucionarna ognjevitost. Zadnji kongres je gledal stvari z realnejšega stališča. Revolucije v zapadnoevropskih državah se niso dogodile in ne izgleda, da se bodo v bližnji bodočnosti. Nasprotno pa se je reakcija utrdila in kapitalizem si nabira novih življenskih sil. To je priznal tudi Leon Trocki v svojem članku "Glavne naloge tretjega kongresa", v katerem pravi, da bi se bilo evropsko delavstvo l. 1918 in 1919 lahko polastilo moči, če bi imelo pravo vodstvo. Od takrat se je kapitalizem pojačal, medtem ko so se sile delavstva oslabile. Nadalje pravi, da je vojna razrahljala ekonomsko podlago kapitalističnega sistema, ni pa uničila politične moči kapitalističnega razreda. Kritiziral je tiste revolucionarce, ki v svoji gorečnosti vidijo stvari "velike" in pri tem delajo usodne napake. Citiral je obljube, ki so jih delali italijanski in drugi zastopniki na drugem kongresu. Serrati je takrat dejal, da je revolucija v Italiji neizbegljiva in obljubival, da bo uspešno izvedena, če bo sovjetska armada v vojni proti Poljski uspešna kakor tudi na drugih frontah. Nemški delegat Levi je takrat dejal, da ko se bodo sovjetske čete na svojem pohodu približale nemški meji, jih bo nemški proletarijat navdušeno in pristržno pozdravljal. Rusija je bila utrujena, kajti njene sile so bile že leta vpošle v vojnah. Zato so te navdušene obljube ruski zastopniki sprejemali z zadovoljstvom, ker so želeli, da del njihovih naporov prevzame ostali evropski proletarijat. Toda sledila je drugačna situacija. Ruski komunisti so napadali socialiste, ki se niso hoteli brez-pogojno pridružiti komunistični Internacionali, navduševali so levičarske struje za razkol in "čiščenje" na podlagi 21. točk in propagirali za revolucijo. V Italiji ni bila izvedena revolucija. Pač pa se je med italijansko delavstvo zanesel razkol, ki je služil reakciji. Danes niso komunisti niti po dnevu varni življenja na ulicah italijanskih mest. Revolucionarni poizkusi v Nemčiji so se ponesrečili. Isto se lahko reče o generalni stavki v Čehoslovakiji. Medtem pa se je Rusija borila na polju ekonomske rekonstrukcije, ki je

v danih razmerah mnogo težja naloga, kot so si mnogi predstavljali. Morala je pričeti s popuščanjem in dati koncesije, da obvaruje revolucijo. Delavstvo v ostalih deželah ni moglo izvesti revolucije, ekstremne struje pa so s svojimi netaktičnimi poizkusi še poslabšale položaj. Proti njim se vrši najhujše preganjanje v skoro vse državah, med tem, ko so mase, na katere se komunisti opirajo, postale indiferentne.

Kongres je izrazil svoje zadovoljstvo nad združenjem obeh ameriških komunističnih strank, toda pri razpravi o bodoči usodi I. W. W. je postala situacija težja. Bill Haywood, bivši tajnik I. W. W., je hotel, da bi dobila njegova organizacija priznanje in moralno podporo tretje Internacionale. Toda nekateri ameriški delegatje so nastopali proti njemu in tudi večina kongresa tretje Internacionale mu ni bila naklonjena, kakor tudi ne kongres komunističnih strokovnih unij. Nekateri so zagovarjali idejo, naj se kongres izreče za razpustitev I. W. W., ker nima v sebi pogojev, da bi mogla pridobiti na svojo stran ameriški proletarijat. Ta sugestija ni našla dovoljnega odmeva, toda kongres je dal I. W. W. nalog, naj se v bližnji bodočnosti združi z drugimi radikalnimi organizacijami in unijami, ki niso združene z Ameriško delavsko federacijo. Kongres komunističnih strokovnih organizacij je določil Američanom 16 glasov, katere je razdelil, pet Haywoodovi skupini (I. W. W.), dva neodvisnim, (katere se ima tu v mislih, ni navedeno) in 11 glasov unijam, ki niso združene z Ameriško delavsko federacijo. Tudi ta razdelitev ameriških glasov ni bila v prilog Haywoodu.

Na kongresu tretje Internacionale so se od zastopnikov raznih strank čule pritožbe in obdolžitve proti "razkolnikom", ki rušijo slovo v komunističnih strankah s svojimi frakcijskimi boji, ali pa ustanavljajo nove komunistične stranke. Ti razkoli se opažajo povsod, posebno občutno pa v Nemčiji.

Izrekatí sodbo o poteku in zaključkih kongresa je težko, ker ni na razpolago ves material o poteku debat in storjenih zaključkih. Zveze z Rusijo so še slabe in poročila v mnogih slučajih nezanesljiva. Izgleda pa, da tretji kongres ni storil nobenega resnega koraka, ki bi omogočil tesnejše združenje vsaj večine socialističnega delavstva in tretja Internacionala bo še za nedogleden čas eksperimentirala kot svetovna stranka, vladana od eksekutive iz Moskve.

Napadi na "izdajalce" delavskega gibanja in revolucijo so se ponavljali tudi na tretjem kongresu. Ti napadi niso bili naslovljeni toliko na tiste socialistične politike, ki so se kompromitirali med vojno s sodelovanjem v vladah, kakor na takozvane centrumaše, ki hodijo srednjo pot, kot so n. pr. Lazzari, Serrati in drugi v Italiji, nadalje na nemške neodvisne socialiste, na Longuetovo skupino in druge. Duhovi so pač še razburjeni in bodo ostali še dolgo časa. Jasno stališče v tem oziru je izrekel tretji kongres ravno v pogledu italijanske socialistične stranke, kateri so vrata v tretjo Internacionalo zaprta toliko časa, dokler ne izključi vseh reformističnih in "omahujočih" elementov.

Kljub vstrajanju pri 21. točkah, kljub revolucionarnim resolucijam, ki jih je sprejel tretji kongres, se mora vendar reči, da je stopil nekaj korakov bližje realnejšemu življenju. To se izprevidi iz dobro premissljenih govorov voditeljev sovjetske Rusije, ki so jih referirali v kongresu. Frej ali slej se mora uglati pot, ki bo omogočila združenje vsemu razredno zavednemu delavstvu, ki res hoče socializem.

Kakor v nebesih . . .

Oblak se je izsul, v potokih voda lije.
Na polju žito vrača se v prst, gnije.

Nebesni ogenj solnca žge in kuri, kuri;
zastonj sejaj si, revež, ob zgodnji uri.

Ponos, moj up in vse na svetu, sin moj zlati,
pomoč na moje stare dni — se hvali mati.

Zamleli in odmleli so vojne mlini:
je mati sama zdaj — počiva sin v tujini.

Pravica piše s svincem in krvjo se,
krivica kralj je, bog je, ki časti se.

Pojo, čuj, litanije: Daj, Gospod, da zmaga
naš plin strupen, uniči gladnega sovraga!

Na dnu pa v snu boleznem tužni jeki:
Kakor v nebesih tako na zemlji . . .

Ivan Molek.

Amerikanizem ameriške legije.

Kmaló po tistem, ko so člani Ameriške legije nasilno odpeljali Kate Richards O'Hare iz Idahe, je prišlo drugo poročilo, da je druhal sestoječa iz enakih elementov, nameravala napasti sodruginjo Ido Crouch Hazlett v Newtonu, Iowa. Ko je prišla na svojem agitacijskem potovanju v Des Moines, so nanjo zopet čakali ti razgrajči in preprečili zborovanje. Toda socialistom je bilo razbitje enega shoda dovolj. Napravili so potrebne korake in dobili zagotovilo, da se sodruginja Hazlett lahko povrne v Des Moines dne 2. avgusta in obdrži svoj shod.

V New Yorku je okrajni odbor Ameriške legije zavrgel resolucijo, v kateri se organizacija zavezuje, da ne bo podvezemala takih nasilnih dejanj. Ker je ni sprejela, jih torej odobrava. Lokalni urad newyorške socialistične stranke tudi poroča, da so člani Ameriške legije odgovorni za vmešavanje v socialistične poulične shode. Vse to daje povod misliti, da so agentje provokatorji na delu, z namenom, da fomentirajo izgrede in s tem izposlušajo še policijsko vmešavanje.

Socialisti in unijski delavci imajo opraviti z elementi, ki se poslužujejo teh strahopetnih, lopovskih metod, že mnogo let. V tej vojni so ljudje, ki imajo vedno "amerikanizem" na svojih ustnicah, nagnali v svoj tabor mase in jih organizirali za svoje akcije, v katerih posnemajo notorične razgrajče in plačane provokatorje.

Kjerkoli se dogode podobna nasilstva iz krogov legije, se mora razumeti, da prihajajo inspiracije zanjo od oficirske aristokracije, ki se ne loči dosti od uniformiranih papagajev, ki so za časa Hohenzollerncev pehali civiliste v obcestne jarke. Ta aristokracija sestoji v glavnem iz korporacijskih advokatov, kapitalistov in profesionalnih političarjev, toda le malo izmed njih jih je bilo v zakopih za časa vojne; to so tipi uglednih anarhistov, da rabimo ta izraz v najslabšem pomenu besede. Oni bi se počutili doma tudi v krogu junkerske militaristične kaste nemškega Wilhelma, dokler se je še šopiril v Nemčiji v stud vsakega dostojnega človeka. — New York Call.

IVAN ZOREC:

V SOBI ŠTEV. 12.

Ko je Ivan Zakotnik stopil za bolničarko v visoko, svetlo vežo, je pridržal kljuko, da ne bi omahnil v silnem kašlju, ki ga je zgrabil.

"Tjale —," mu je bolničarka pokazala bel pljuvalnik v kotu za vrati.

Ko mu je odleglo, je bil pljuvalnik krvav, po gosti, široki bradi je trepetajoče polzela rdeča sled. Z drugo roko se je grabil za prsi in se hropeče oddihal, kakor bi si hotel zrahljati tesnobo, ki je mašila njegova bolna pljuča.

"No, nič hudega," je dejala in ga potegnila za seboj. "To vse preide počasi."

Ko sta stopila v dolgo, svetlo sobo, so se trudno okrenile glave na belih zgglavjih, žareče oči so se mrzličavo uprle vanj.

Star mož na bližnji postelji je vzdihnil in polglasno zatožil:

"Na —: je že drugi tu!"

Bolničarka ga je svareče ošvrknila z mimim pogledom, ki se je mimogrede ujel z Zakotnikovimi očmi.

"Tu je vaša postelja, gospod Zakotnik," je stegnila roko proti prazni postelji sredi vrste ob steni.

Skoraj malo v zadregi je bil in prestrašen pa utrujen in slab. Iztežka se je zgrudil na stol in se je ozrl po sobi. Vsi pogledi so ga tiščali na sedež, nihče ni spregovoril besedice. Nazadnje se je odločil in se je začel počasi slačiti, kakor bi se hotel še premisliti in morda kar pobegniti iz te čudne sobe. Žareče oči pa so ga venomer držale in so ga popustile samo, ko so se bolniki začeli suho in brezuspšno odkašljevati. Kašljala je vsa soba, da so se sunkoma privzdigovala koščene rame izpod odej; kašljali so bobneče, hreščeče in piskajoče, da so se skoraj kar šipe tresle na oknih.

Medtem silnim kašljanjem se je slekel in se ogrnil z modrikasto haljo.

"No, zdaj pa lepo pojdiva, da se še stehava malo," ga je povabila bolničarka, ki mu je uredila posteljo.

Kakor otroka ga je vedla, z nobenim trenom od ni pokazala, da ima opravka z mladim možem, kateremu večasih ženske niso mogle gledati v slačeče od brez onemoglega trepeta sladke groze. In mlada še in brhka je bila ta ženska.

"Kakšen neki moram biti —?" pomisli Zakotnih in vzdihne.

"Kar tule gor stopite. — Tako. — Petinpetdeset kilogramov —".

"Koliko?" se ustraši. "Kakor slečen zajček?" Nasmehnil bi se rad; ali strah, čuden strah in občutek nekega ponižanja mu lezeta v tresoče se noge.

"Zdaj pa spet lahko greva," sili ženska. Njegov noge pa so kakor vkopane, nad kolenom mu drgečeta dva živca. Ta drget pozna od takrat, ko

mu je zdravnik povedal, da bi se ga mogla lotiti tuberkuloza. Kakor bi bil pijan, omahuje počasi do svoje postelje in se ves zasopel ujame ob skončeno.

Ko leži vznak, se umiri nekoliko in premišlja. "Hudiča, morda sem pa že jetičen!"

Otresel bi se rad te strašne misli, a ne more. Počast leze vanj in gomazi po njem. Siromak gleda po bolnikih in mu je zmerom tesneje.

"Drugače bi me ne dali med te reveže, ki so z mo nogo že v grobu. — Ali pa so me vtaknili sem kar tako, ker je bilo še prostora? Ampak nevarno je tu, še nalezal bi kaj. Ko pride zdravnik —"

Dejal mu bo, da je to najbrž pomota, saj on ni tako strašno bolan. Slab je res, pa to ni nič. Ampak med te reveže ne spada še. Kakšni so vendar! Če ne bi imeli kože na sebi, bi jim kar kosti zropotale narazen. Najhuje pa se ti zdi, če jim pogledaš v oči. Kadar zakašljaš, se jim zasvetijo in se srečujejo z drugimi očmi, in vsi te obtipujejo in presojujejo. Ti izreči oglji te pečejo in palijo v dno bolečih prsi in te skelijo, kakor rezek kes po grehah, ki jih ne znaš obhalovati, ker je tvoja vera v življenje še prevelika.

Na desni postelji se obrne sosed in votlo zakašlja. Ivan Zakotnik občuti tipajoče oči in se ozre. Suh in medel obraz se pogreza u belo blazino, po ledem čelu padajo znojni prameni kuštravih las, mrličave oči gorijo in ga nemo gledajo.

"Ali ste že dolgo bolni?" spregovori naposled.

"Saj prav za prav nisem bolan, samo oslabel sem."

"In zdaj ste prišli sem. Napak je bilo to. Še danes bi pobegnili odtod, če bi mogli."

"Kaj je tako hudo tu notri?"

"Par noči prebijte, pa boste videli!"

"Ne ostanem dolgo, moja bolezen ni tako zara. Tudi časa nimam, da bi polegal."

"O, tudi meni se mudi ven. Brivec sem. Vse sem bil že pripravil, da bi začel s svojo brivnico. Tudi zaročenka me čaka," je dejal nekoliko tišje in si je segel v lase.

"Kako se človek poti zmerom. Le verjemite mi, da je ta vročica samo zaradi neprimerne hrane."

Posegel je na mizico kraj sebe po glavniku in ogledalu in se gizdavo razčesal.

"Ob treh so obiski. Nočem, da bi me Milka videla tako zmršenega."

Bolniki so ga gledali in so se spogledovali; okoli ust se jim je zarisal zasmeh.

Toda brivec je zatresel silovit kašelji, da mu je ušel glavniki iz rok in je odskočil po odeji.

"Da bi le ta naduha ne lezla name! Veste, saj mi ni kaj sile; malo prehlajen sem, ali pa me res boče naduha. Pa kaj bi z njo, ko sem star komaj dobrih trideset let?"

Oči po sobi so se srečavale, zasmeh je bil razbočnejši.

Tudi Zakotniku bi bilo šlo skoraj na smeh, ko ga je opazoval v njegovi gizdavosti in slabosti, a polnega vere in upanja.

"O, takle pa gotovo še nisem! Če ta tako trdno verjame v ozdravljenje, kako bi jaz dvomil?"

"Vstal bom, ko mi vsaj malo odleže," je dejal brivec in si uredil lase.

Za njegovim hrptom je napravil sosed križ z roko po zraku in se spogledal z Zakotnikovimi očmi, kakor bi hotel reči: Revež!

Ivanu Zakotniku je bilo neprijetno.

"Kaj neki je tem ljudem, da so taki?" Sitne misli so ga objele.

Ko je odbila ura tri, so začeli prihajati obiskovalci. Tiho so obstopali postelje in so se polglasno pogovarjali. Bolnikom so žarela lica in veselo so se svetile globoke oči. Zakaj vsi so govorili o zdravju in srečni bodočnosti.

Tudi Milka je prišla. Sedla je ob ženino posteljo, na njeni okrogli, sočni postavitci so drhteče počivale bolnikove hrepeneče oči.

"Ali si vse pripravila?"

"Vse sem pripravila?"

"Veš, po poroki bova kam šla. Ne predaleč. Na pomočnike se človek ne more vselej zanesti, več?"

"Seveda, seveda."

"Kaj pa oprava za brivnico, ali je že tu?"

"Vse je že na mestu, nič se ne boj!"

Ivan Zakotnik je poslušal in se je čudil. V Milkinih očeh je videl prevaro, ki ji jo je usilila ljubezen, ali pa narekovalo sočutje ljubečega njenega srea.

Ko je odhajala, so jo spremljale vse oči. Brivec si je pokrnil obraz in je zaihtel. Tudi Zakotniku se je inako storilo; obrnil se je in si je utrnil solzo.

"Veste, saj mi ni nič posebnega," je dejal brivec, ko se je pomiril. "Milka je rekla, da se ji zdim mnogo mnogo bolji od zadnjič. E, ko bi vsaj še ta sitni kašelji malo odnehal."

"O ti revež, ti otročji — na smrt bi se rajši pripravil," je jokavo učil starec za vrati.

Ženin ga je srdito pogledal:

"Osel ti kronani! Sam se pripravljaj, šema stara!" —

Dan se je nagnil, kašljanje se je pričelo, na licih so zacvetele rdeče rože, iz oči je gorelo.

"Koliko?" je vprašal brivec slabiča na levi strani.

"Devetintrideset," je odgovoril komaj slično in je odložil toplomer.

"Jaz imam danes nekaj več — šest črtic čez devetintrideset. Pa bo jutri bolje," se je tolažil brivec.

Tudi Zakotnika je treslo, a temu stanju ni pripisoval posebne važnosti. — Kaj bi maral, če bi bil zdajle na svojem rojstnem domu! Kako lepo je tam, ko sije solnce, v smrekovi hosti pa šumijo poveterja; pod smrekami in bukvami je tiho in mirno kakor v cerkvi. Po dolini se praši vonjavo klasje, nad njivami se veseli svojih zdravih pljuč veseli škerjance. In solnce je in toplo in zdravo. O, tisto naše lepo solnce — kakor martinček bi se grel! Pa v smrekovo hosto bi hodil, tam bi hitro ozdravel. —

Ali kam bi? Rojstni dom je v tujih rokah, ker ga on ni maral in je rajši rinil v to mračno mesto, da se mu ne bi bilo treba ubijati s poljskim delom. Mlajši brat pa je posestvo zagospodaril in zapil in nazadnje zbežal v Ameriko . . . Vse hrepeneče misli so vasovale daleč, daleč. Ob uri zapušenosti in nadožnosti je začutil mehke roke izgubljene domačije, kako mu otirajo znoj z boleznega lica. S pametjo in sreem ljubi dom, ki ga nima več, lepi domači kraj, ki nima več prostora zanj. Še kleli ga bodo, ko bo občina plačevala za njim. — Vendar pa hoče še v domače kraje, ko le malo okreva. Morda mu vendar odkažejo skromen kotiček, kjer je preživel svojo mladost . . .

Zadnji žarki večernega solnea so se usipali skozi visoka okna in so blaženo počivali na belih posteljah. Bledi in medli obrazi z rdečimi lisami na upadlih licih so rumeneli in goreli, odprte oči so žarele kakor neugasli oglji na pojemajočem ognjišču.

Pred Zakotnikovimi očmi obstane vsa pozabljena lepota domačih krajev. Okoli usten mu hoče zaigrati miren smehlaj, nosnice se mu širijo, kakor bi čutile vonj smrekove hoste. —

* * *

Ponoči ne morejo spati. Med nemirno dremavico se obračajo in hripavo kašljajo v nadušljivih napadih. Bolničarka hodi gledat onega slabiča, ki je imel toliko mrzlice. Popravlja mu znojeno zgavje in tiho odhaja.

Ivan Zakotnik dremlje in se greje na solneu pred domačo hišo pa po hosti hodi in zdrav je in krepak. Kakor otrok se veseli širokih pisanih trat in šumečih visokih smrek.

Naenkrat se zdrzne. Brivec grgra, slabotno zavija in utihne. Bolničarka se klanja nad njim. Zastrta svetilka izpod stropa medlo obseva mirni brivčev obraz.

Starec za vrati glasno vzdihne:

“Bog daj večni mir in pokoj njegovi duši!”

“Bog se usmili vseh vernih duš v vseh!” pritegne oddaljen vzdih.

Bolniki se predramijo in šepetejo.

“Revež, kako si je želel zdravja!”

“In kake naklepe je koval še danes.”

“No, prestal je.”

“Kaj bo neki Milka? Pa saj je bila pripravljena.”

“Beži, beži! Tako brhko dekle si bo znalo pomagati.”

Dva strežaja tiho prineseta nosila in molče odneseta mrliča.

“Revež.”

“Revež.”

To je zadnji pozdrav gizdavemu in po sreči in življenju hrepenečemu brivcu.

Ivan Zakotnik bulji za nosilnico v nemi grozi in ne more več zadremati.

Sredi noči krikne oni slabič z vročico, po rjuhi plane krvav curek, visoko kriloče roke mu omahnejo po odeji.

Predno ga odneseta zaspana strežaja, se ozreta po sobi, kakor bi hotela počakati, ali se odloči še kdo.

Ivan Zakotnik sede pod zgavje, blazen strah ga grabi za boleče prsi. Med treskajočim kašljanjem so se predramili še oni bolniki, ki so še dremali, in se prežeče opazujejo, kakor bi ugibali, kdo je na vrsti. S togotno trdovratnostjo odbijajo in kljubujejo žarečim medsebojnim pogledom, in oči vpijejo:

“Jaz nisem še na vrsti, kaj me gledaš? Sebe glej in pripravi se!”

Starec za vrati prebira molek; debele jagode enakomerno padajo med tiktakanjem okrogle stenske ure.

“Bog nam daj srečno zadnjo uro!”

“Spite, oče, spite!” godrnja sosed.

“O, saj bomo kmalu spali vsi . . . Dva sta nočjo že ugasnila.”

Nekdo pridušeno zaihti v blazine. Tu, tam se skrije glava pod odejo.

Tudi po Zakotnikovem lieu drsijo debele solze. Zakaj joka? Bog ve, ali teh solza se ne bi mogel ubraniti.

Vso tisto dolgo noč ni več zatisnil oči. —

(Nadaljevanje.)

Justični umori.

“Država Nevada bo kmalo pričela ubijati človeška bitja na nov način. Do zadnjih časov je dovolila na smrt obsojenim kriminalcem, da so si sami izbrali način eksekucije.

“Mož, ki je bil pred nedavnim eksekutiran, po imenu Mirovič, je izrekel željo, da hoče biti ustreljen. In avtoritete so ga privezale na stol, z njegovim hrbtom proti steni, najele so strelce in on je bil ustreljen zelo uspešno. Sedaj je Nevada, ki koraka z dubom časa in še nekoliko naprej, iznašla smrtne celice. Obsojenec na smrt bo poslan v malo celico, nalašč prirejena za ta namen. V njo bo spušččen smrtonosen plin in jetnik bo umrl. Ko bo umiral, bodo priče izven celice gledale skozi debele šipe v celico in opazovale njegovo umiranje. Kak umetnik bi moral napraviti sliko tega visoko civiliziranega prizora, kadar se bo prvič dogodil.

* * *

“Različne vlade ubijajo ljudi na različne načine. Elektrokutirajo jih, streljajo, obešajo, obglavljajo, zdušujejo, pohodujejo jih do smrti z nogami slonov, nasajajo jih na kole, drobe jim hrbtenice s špansko garoto. Svoječasno so žive sežigali, metali jih v vrele olje, žive odirali in vlivali razbeljen svinec v odprti ne njihovih organov.

“Sedaj prihaja Nevada s svojo “lethalno celico”.

“Z občudljivo vstrajnostjo se trudijo vlade iznajti načine za ubijanje kriminalcev na koncu njihovega življenja, zelo malo pa skrbe za protektiranje človeških bitij pred revščino in bedo, ki producira zločinec že ko se pričinja življenje”. — Arthur Brisbane.

Opica v neciviliziranem džunglu: “V sredi izobilja imam vse, kar si poželim jesti.”

Izpopoljenost opice v civiliziranem kapitalističnem džunglu: “V sredi izobilja stradam”. Imenitno je biti civiliziran! — New Day.

Nemški kapitalizem konkurira izdelkom tujih kapitalistov.

V angleškem časopisju se je pred kratkem vnela živahna diskuzija o nevarnosti, ki preti angleškim trgovcem vsled konkurence nemške industrije. Skoro vsako reč prodaja Nemčija od 15 do 20 odstotkov ceneje, kakor pa angleške tvrdke. To velja za inozemske trge, katere se ne more protektirati s carinami. Ampak tudi v Angliji sami se občuti nemška konkurenca. Jeklo prodaja Nemčija v Angliji 20 dolarjev ceneje, kot pa ga morejo prodajati angleška kovinska podjetja. Ta razlika se opaža pri vseh izdelkih, za katera lahko dobi nemška industrija sirovine doma. Tudi izdelke, za katere mora sirovine importirati in jih plačevati po visokih cenah, prodaja večinoma ceneje kakor Anglija.

Bazumljivo je, da dela to angleškim industrijalcem skrbi in se vprašujejo, kako je to mogoče. Nekateri odgovarjajo, da so stroški produkcije vsled majhnih plač nemškega delavstva mnogo nižji, kakor pa produkcijski stroški v Angliji. Drugi trdijo, da je spretnost in sposobnost za ceneno produkcijo in procese v Nemčiji mnogo bolj razvita kakor v Angliji. Nemška tehnika je boljša, industrija se centralizira v truste (nemški kapitalist Hugo Stinnes sam kontrolira 1340 družb) in vse to znižuje proizvodjalne in razpečevalne stroške.

Enako je bilo pred vojno. Nemška konkurenca tujim industrijam, nemška kolonialna politika in ekspanzija, naraščanje moči nemške trgovske in vojne mornarice, vse to je pripomoglo kopičiti vojne oblake.

Tudi kapitalisti Zedinjenih držav pripovedujejo, da bodo le težko konkurirali evropski industriji, ker so plače ameriških delavcev previsoke. Torej jih je treba znižati. Nadalje mora povprečen delavec več producirati. S tem je kompanija dvakrat na dobičku. Škoda pa ima delavec, tudi dvakrat, in sicer na plači, in pa na zdravju, ki si ga uničuje vsled napornega dela. Če bi imeli produkcijo in distribucijo urejeno na socialistični podlagi, bi vsega tega ne bilo. Ampak kapitalizem je nevaren konkurenci industrijalcev, nevaren brezposelnosti, napornemu delu in nizkim plačam, zato se ga menda delavstvo brani. Ako ne zato, pa radi tega, ker je preignorantno, da bi ga razumelo, pa prežvekuje kapitalistične fraze in sledi "prijeteljem" delavstva Kazimirjevega kalibra.

Janko Jankovič:

Sonet brez posvetila.

Le ploskajte vi, reveži teptani,
ki v mojih prsih grejete vampirja!
Lepo razvrščeni na dva špalirja
zapijte slavo mu pohlevno udani.

A jaz pa mračen ves bom stal ob strani,
da vidim čas, ki v večnost mimo dirja;
in bom sodnik, ki trdo kazen terja
za ta trenotek tak grdo izdani . . .

Kdo tolažila dušam naj prinese
zdaj, ko zakrile tajne so zavese
nebeško luč vam za vse večne dni? —

A kaj vam mar? Saj vi ste hlapci rojeni
in kakor slepci ste, ki so obsojeni,
da solnce ne objamejo z očmi . . .

Vesti iz Jugoslavije.

Zadnji dnevi konstituante.

Na prvo sejo (30. junija) po atentatu na Aleksandra so prišli tudi komunisti. Ribar, predsednik zbornice, je izrazil svoje ogorčenje nad atentatom. Zbornica ga je stoji poslušala. Obsedeli so le socialisti, komunisti in republikanci. Za predsednikom je govoril socialistični poslanec Divač, ki je v imenu socialističnega kluba podal izjavo, s katero je označil stališče socialne demokracije do atentatov sploh. Dejal je, da soc. demokracija že od nekdaj obsoja vsake atentate, ker se ne bori proti posameznim osebam, pa naj si bodo to tudi kronane glave, ampak njen boj gre proti sistemu društvene uredbe. Atentati so vedno plod nezdravih razmer in nudijo navadno reakciji povod za pregajanje širokih mas. Pred takim pregajanjem je svaril jugoslovansko vladu.

Po tej izjavi so podali tudi komunisti svojo izjavo, tikajočo se atentata. Konstatirali so, da je njihova stranka nasprotna individualističnemu terorju, ki ga izvaja posamezna oseba napram posamezniku. Podali so ob enem tudi pridržek k prisegi kot poslanci zakonodavne skupščine, v katero se je zbornica spremenila iz prejšnje konstituante.

Nato so podali izjavo v pogledu atentata republikanci, ki je bila slična izjavi socialističnega kluba.

Zvečer 30. junija je regent povabil vse poslance na vrt Oficirskega doma na "poselo". Po domače bi se lahko reklo "na čašo vina". Socialisti se tega zabavnega večera niso udeležili, ravno tako ne poslanci nekaterih drugih opozicijskih skupin. Dne 1. julija pa je zbornica izročila sodišču tri komunistične poslance, ker so obdolženi soudeležbe pri atentatu na Aleksandra. Proti izročitvi so glasovali socialisti, komunisti, republikanci in dr. Ivanič. Policija je po seji že čakala na izročene tri poslance in jih takoj na ulici aretirala.

Akcija za zedinjenje socialističnih strank.

"Naprej" z dne 6. julija piše: "V Belgradu se vrše pogajanja med vsemi tremi socialističnimi strankami (slovensko, centrumaško in Koračijanci) za ujedinjenje. Kakor je razpoloženje, bo rezultat takšen, kakor ga vsi želimo iz dna srca: V doglednem času bo v celi državi enotna socialistična fronta! Desničar, levičar, centrumaš — to bodo besede preteklosti. V enotni stranki bo prostora za vse, ki socialistično mislijo in čutijo, za vse, ki stojijo na stališču razrednega boja".

Anton Kristan se je umaknil iz združnega in političnega delovanja.

Povodom sprejetja nove službe je podal s. Anton Kristan sledečo izjavo:

Sodrugom po Sloveniji!

"S 1. julijem sem nastopil mesto generalnega ravnatelja na državnem posestvu v Belje v Baranji. Vsled tega sem odložil mandat poslanca v Ustavotvorno skupščino. Prav tako sem odložil vse svoje politične funkcije.

Zahvaljujem se vsem na dosedanjem zaupanju. Dnevi, ki smo jih skupaj preživeli in boji, ki smo jih za delavsko stvar skupaj izvojevali, so zarisali, kakor upam, v zgodovino delavskega gibanja v Sloveniji svojo sled: Kakor so bili tudi težki, vendar tvorijo del mojega življenja, da mi ostanejo nepozabni.

Cepprav zapuščam deloma tvorišče svojega dosedanjega dela in si izbiram nov delokrog, bodo ostale moje misli še nadalje pri vseh, s kojimi smo dosedaj skupaj delali. Vsako dobro stremljenje, ki se med vami pojavlja, zlasti pa naše delavsko združništvo, s kojim me veže toliko vezi, more računati še nadalje na to, da bom storil zanj vse, kar bo v mojih močeh.

Vedno sem imel naše stare vzore pred očmi tudi v trenutku, ko izgleda, da se poslavljam. Ko pride čas, ki bo gledal iz daljave na naša sedanja dejanja in nehanja, se bo, kakor upam, videlo, da smo si ostali zvesti.

Feherezglak, Pelmonoster- (Baranja), julija 1921.
Anton Kristan, s. r."

Oseba A. Kristana je tesno združena z združenim gibanjem slovenskega delavstva. Ustanovil je, ali pa pomagal ustanoviti različne združne zavode, ki večinoma zelo dobro uspevajo. V politiki so mu očitali oportunistem. Bil je kmalo po prevratu tudi član kabineta, kar je še bolj podnetilo spor med radikalnejšimi in oportunističnimi elementi v stranki.

Pred prihodom Efbina Kristana v Jugoslavijo sta bila Anton Kristan in Albin Prepeluh vodilni sili v soc. demokratični stranki, proti katerima so bili radikalci v ljutem boju. Sedaj sta se oba umaknila; Prepeluh je odstopil iz stranke, Anton Kristan pa se je posvetil svoji novi službi. "Ministrejalci" so se torej umaknili, stranka pa skuša združiti razkopane vrste slovenskega in ostalega jugoslovanskega delavstva.

Kraljevi namestnik za Slovenijo.

Za kraljevega namestnika v Ljubljani je imenovan bivši ljubljanski župan Ivan Hribar, ki je bil do zadnjega časa jugoslovanski poslanik pri čehoslovaški vladi v Pragi. Na to mesto je bil imenovan dr. Bogumil Vošnjak.

Ivan Hribar je konservativen politik stare liberalne stranke, ki je bila liberalna le po imenu. Sedaj se imenuje "jugoslovanska demokratska stranka." Edine zmožnosti, ki se jih Hribarju ne sme odrekati, so njegove sposobnosti v gospodarskih zadevah, dasiravno tudi na tem polju ni bil vedno uspešen. Dokler je županoval v Ljubljani, je bil tudi ravnatelj praške zavarovalnice "Slavija".

Imenovanje Hribarja kraljevim namestnikom za Slovenijo ne pomeni napredka, ne demokratizma. Zdi se, da ga vlada pozna kot avtokrata, od katerega pričakuje, da bo izvedel likvidacijo Slovenije natančno po željah vlade. Hribar je nasprotnik delavskega gibanja, kar je mnogokrat pokazal, bodisi kot župan ali pa kot delodajalec.

Kakor poročajo listi, izdeluje jugoslovanska vlada načrt, ki ga bo predložila vsem zavezniškim vladam in v katerem se obravnavajo vse odredbe, ki so zoper komuniste in proti radikalnemu delavskemu gibanju sploh. — Dvomimo, da more jugoslovanska vlada v tem oziru svetovati drugim vladam. Saj znajo nastopati proti delavstvu povsod, in v vseh državah se poslužujejo buržvazne vlade v splošnem enake taktike.

Delavski dom, tiskarna in knjigarna v Belgradu, katerih so se ob priliki razkola polastili komunisti, je sodišče vrnilo prvotnim lastnikom (socialistom.)

Vsled atentata na Aleksandra in notranjega ministra Draškoviča je vlada pričela preganjati komuniste še bolj kakor preje. Na stotine jih je aretirala. Vlada ima moč, komunistična stranka jo pa nima. Odgovornost za atentate se podtika nji in izdane so bile razne obtožnice proti odgovornim komunistom, v katerih se jih obdolžuje, da so bili zapleteni v zarote. Možno je, da so med zarotniki komunisti, toda ne bilo bi nič čudnega, če bi bili ti komunisti najeti provokaterji, ki se jih poslužuje reakcija. Stranka sama pa je tudi dala orodje reakciji s svojimi revolucionarnimi apeli in proglašila, s propagiranjem masne akcije in drugimi radikalnimi frazami. Na sodiščih jih ni mogoče ne utajiti niti omiliti in tako se dogaja, da se obsodbe izvršujejo nad ljudmi, ki niso zakrivali nobenih nasilnih dejanj, ki pa vendar propagirajo nasilja. Za oblasti pa je že to dovolj.

Uradniki, ki trdijo, da so brezmočni proti nasilstvom Ku-klux-klanov, so ravno tisti ljudje, ki ne zamude niti minute, da dobe oboroženo silo, kadar se kje pojavijo delavski nemiri.—New Day.

Literatura bodoče civilizacije je socialistična literatura. Širite jo med svojo stanovske tovariše. Pridobivajte jih za civilizacijo družbe bodočnosti. To ni tako težko delo, samo če hočete potruditi. Ne zane-marjajte širiti Proletarca.

Glasovi iz našega gibanja.

Iz socialističnega in delavskega sveta.

Zastopniki socialistične stranke pri predsedniku Hardingu za osvoboditev političnih jetnikov.

Dne 27. julija so bili pri predsedniku Hardingu James H. Maurer, Harriet Stanton Blatch, James Oneal, Algernon Lee in William F. Kruse, zastopniki socialistične stranke. Razpravljali so s predsednikom glede osvobojenja E. V. Debsa in drugih političnih jetnikov. Isti dan je bil pri predsedniku tudi Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije. Predsednik Harding je obljubil, da bo posvetil vso svojo pažnjo problemu osvoboditve Debsa in ostalih političnih jetnikov v najbližnji bodočnosti. Posetniki Hardinga so dobili utis, da bo predsednik osvobodil vsaj nekatere politične jetnike.

Generalni pravdnik Daugherty ima pripravljeno v tem oziru poročilo za predsednika, v katerem mu bo dal svoje nasvete. Poročilo vsebuje razna fakta, nadalje zadržanje političnih jetnikov v zaporih, njihove prestopke itd. V tem poročilu bo generalni pravdnik priporočil Hardingu, katere politične jetnike naj se izpusti iz zapora.

Medtem pa je bil zastopniku eksekutive socialistične stranke zabranjen obisk k Debsu v atlantiški ječi. To prepoved je izdal novi upravni ječar Dych. Ko so vprašali za vzrok generalnega pravdnika Daughertyja, je dejal, da on ni dal ječarju Dychu navodila za prepoved obiskov k Debsu, vendar pa smatra, da bi se taki obiski lahko izrabljali za diskuzijo v javnosti glede na Debsovo osvoboditev.

Stranka, kakor tudi vsi ljubitelji osebne svobode, nadaljujejo s propagando za osvoboditev političnih jetnikov, ki mora biti vteku toliko časa, dokler bodo te žrtve svojih naziranj v ječah.

Za reorganizacijo postojank socialistične stranke.

Socialistična stranka ima na potovanju tri organizatorje, oziroma organizatorice, da pomagajo k ustanavljanju novih socialističnih lokalnih organizacij in učvrščujejo stare. Ti sodrugi in sodruginje so vzeli organizacijsko delo, ne da bi bili zasigurani, da jim bo stranka mogla plačati potovalne stroške. Osebe, ki so na potu po raznih mestih Unije, so W. R. Snow, Ida Crouch Hazlett in Esther Friedman. Snow in Hazlett sta že leta v organizatorični službi socialistične stranke. Sodruginja Hazlett, ki prireja govore v Indiani in Illinoisu, je bila dne 24. julija v Des Moinesu, Iowa, aretirana zaeno s tremi sodrugi s prej imenovane mesta. Komaj je pričela govoriti na socialističnem pikniku, ko je prišla policija in jo aretirala, vdeležence, okoli tisoč oseb, pa je razgnala, oziroma jim preprečila obdržavati nadaljne govore. Ko so sodrugi hoteli od policije pojasnila, zakaj je tretirala Hazlettovo, je pojasnilo odklonila. Za vso stvarjo se skriva "stoprocentni" elementi, ki skušajo z nasilji preprečiti organizacijsko delo socialistični stranki. Sodruginja Hazlett je pozneje vseeno obdržavala svoj šod v Des Moinesu, kajti naše sodruginje se ne umaknejo kar tako iz boja.

Revija "Soviet Russia" dobila pravico drugega poštnega razreda.

Po dvoletnem izhajanju je "Soviet Russia" končno vendar dobila privilegij drugega poštnega razreda. Preje jo je izdajal zastopnik sovjetske vlade v Zedinjenih državah, C. A. K. Martens, ki je imel v tej republiki "Ruski sovjetski biro". Toda vlada ga je prenjala in končno deportirala. Publiciranje revije je potem prevzel Kenneth Durant, prejšnji Martinov tajnik. Urednik ji je, kakor preje, Jacob Wittmer Hartmann.

John Bellingham županski kandidat v Schenectadyju, New York.

Socialisti v Schenectadyju so nominirali popolno listo svojih kandidatov za mestne volitve. Svoječasno

so socialisti že imeli v rokah to mesto, toda so ga po krivdi takratnega župana Lunna, ki je odstopil od socialčne stranke potem ko je bil izvoljen, izgubili. Sedanji kandidat za župana John Bellingham je star sodrug in je bil vedno aktiven v socialističnem gibanju. Stranka je postavila kandidate tudi za v okrajne urade in ima popolno kandidatno listo za mestne in okrajne volitve.

Komunisti v Rusiji čistijo.

Kot znano, določa ena izmed 21. točk komunistične Internacionale, da morajo vse komunistične stranke od časa do časa iz svojih vrst čistiti nezanesljive elemente. Dogodi se, da pristopajo k stranki ljudje, o katerih se misli, da bodo revolucionarji, pa se pozneje spozna, da so le navadni reformisti, ali nezadovoljniki, ali pa so pristopili k stranki tudi s slabimi nameni. Vse take člane je treba ob enem gotovem času sistematično trebiti iz stranke, da se ji ohrani čisti revolucionarni značaj. S tem periodičnem čiščenju so pričeli v Ruski komunistični stranki. "Pravda" piše ob tej priliki: "Naša stranka je in bo ostala stranka delavstva. Deseti kongres stranke je zaključil, da se morajo vsi birokratični in malo-buržvazni elementi odstraniti. Pomen tega je, da mora proletariat utrditi svojo kontrolo nad stranko.

"Naš namen ni stremiti za veliko stranko, ampak mi stremimo za stranko, ki bo v ozkih stikih z maso. Pojačanje stranke pa pomeni, da je treba iz nje iztrebiti vse dvomljive elemente."

Socialistična stranka v Južni Afriki odklonila pristop k tretji Internacionali.

Natalska socialistična stranka se je izrekla proti pristopu h komunistični Internacionali, z motivacijo, da so zanjo pogoji, označeni v 21. točkah, nesprejemljivi. S tem je delavsko gibanje tudi v Južni Afriki razdvojeno, kajti tretja Internacionala ima tam precej močno frakcijo.

V svoji izjavi, v kateri pojasnjuje stranka svoj sklep, pravi med drugim, da se da 21 pogojev tretje Internacionale morda aplicirati v Rusiji, nikakor pa ne v Južni Afriki, kjer so povsem drugačne razmere.

Fašistovski teror v Italiji divja naprej.

Dasiravno so pri zadnji volitvah v italijanski parlament dosegli fašisti (ekstremni nacionalisti) le neznatne uspehe, niso niti malo prenehali s svojim terorjem nad komunističnim in socialističnim delavstvom. Posebno komuniste preganjajo. Pri raznih spopadlih je padlo zanje čase okoli 50 komunistov. V Grosse so fašisti povzročili število umorov, ravno tako v Sarzani. Vlada pa menda nima moči, da bi ustavila fašistovsko divjanje, ki bo prignalo Italijo v vrtnice civilne vojne. Glavarji fašistov že priznavajo, da so s svojim hujskanjem prignali situacijo v stadij, v katerem so izgubili kontrolo nad svojo podivjano maso. Za dne 26. julija je delavstvo proglasilo generalno stavko kot protest proti fašistovskemu terorju. V najbolj pomilovalnem položaju se nahaja vlada, ki nima več nobene moči proti svojim "stoprocentnim" patriotom. Pred volitvami je vlada molče gledala početje fašistov, razne lokalne oblasti so jih odprto ali prikrito podpirale, sedaj pa nimajo moči, da jih ukrote.

Fašisti v Italiji bi bili kmalo zatrti, če bi se tudi med italijansko socialistično delavstvo ne zanesel razdor, ki je oslabil najrevolucionarnejšo socialistično stranko na svetu — stranko italijanskega delavstva. Fašisti tudi ne prizanašajo Slovincem v Julijski Benečiji, ali Nemcem v krajih, ki jih je dobila Italija v svoji vojni za demokracijo in samoodločevanje narodov od Avstrije; ali bolje, vzela jih je Avstriji.

Scheidemann za zedinjenje nemških socialistov.

Vodja nemških večinskih socialistov, med vojno prosluli Scheidemann, je v berlinskem "Vorwartsu" napisal članek, v katerem pozivlja vse nemške socialistične struje, naj se zedinijo v eno samo močno stranko, sklicujoč se na neko konferenco v Kasselu, kjer so te dni socialni demokrati, neodvisniki in komunisti skupno sestavili neko resolucijo. Scheidemann

pravi, da je zedinjenje nujno, ker se nad Nemčijo dvigajo črni oblaki reakcionarne diktature. Pozivlja delavstvo, naj ne čaka, da ga kakor v marčnih dneh 1920 eden ali drugi diktator primora, da se med sabo zedini, da se republika obvaruje. Značilno po tem članku sodr. Scheidemanna je dejstvo, da je saška skupina večinske socialnodemokratične stranke na svoji deželni konferenci sprejela resolucijo, ki se izreka za zedinjenje z neodvisno socialno demokratično stranko.

Združevanje socialistov v Romuniji.

Meseca junija se je v Ploestiju v Romuniji zbralo 71 zastopnikov socialnodemokratičnih strank iz Banata, Bukovine, Sedmograške in stare Romunije, da sklepajo o zedinjenju vseh teh strank, in o pristopu k dunajski mednarodni delovni zvezi socialističnih strank. Skupno število članov teh strank, ki so bile zastopane na konferenci v Ploestiju, je 43.000. Konferenca je soglasno sprejela načrt za združenje v enotno stranko, ravno tako tudi sklep, da se pridruži dunajski skupini.

V mejah stare Romunije je socialdemokratska stranka zelo šibka. Vzrok je nekoliko razkol, nekaj pa tudi ponesrečeni štrajki.

Piknik socialistične stranke v Clevelandu.

se vrši v nedeljo dne 7. avgusta na farmi PEONY, W. 117th St. blizu Lorain Ave.

Na sporedu bodo govori, godba in igre. — Vzemite lorainsko karo do konca in pojdite tri minute vzhodno do izletnega prostora. Vsi so nam dobrodošli. Neprisiljena zabava zagotovljena. — ODBOR.

Agitatorji na delu.

Številno naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje Proletarca.

J. Kokošin, Girard-Niles, O.	2
John Miklich, Johnstown, Pa.	1
Louis Krašna, Conemaugh, Pa.	2
John Ban, Verona, Pa.	2
Lov. Gorjup, Cleveland, Ohio	4
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	1
Frank Klun, Chisholm, Minn.	3
Andrej Černe, Bannock, O.	1
A. Grden, Glencoe, O.	2
Marion Yugovich, Chicago, Ill.	1
Max Martz, Buhl, Minn.	1
August Komar, Cleveland, O.	5
Louiz Britz, Lawrence, Pa.	1
Anton Očepek, Clairton, Pa.	2
Frank Copi, Springfield, Ill.	2
C. P., Chicago, Ill.	4
Mike Podboy, Collinwood, O.	1
Frank Garm, Blaine, O.	2

Listu v podporo.

PHILIPPI, W. VA. Martin Koss \$1.00; John Lampe 50c; skupaj	\$ 1.50
HERMINIE, PA. Anton Zornik	2.00
NOPEMING, MINN. Anton Buria	1.00
BLAINE, OHIO. Frank Garm	1.00
CHICAGO, ILL. Jos. Sernel50
Skupaj	\$ 6.00
Prejšnji izkaz	6.10
Skupaj	\$12.10

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ, se vrši 13. avgusta (drugo soboto v mesecu), v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov.

Organizator.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležujete sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

Tajnik kluba št. 27, J. S. Z.

V Ameriki se že dolgo let vodi boj za žensko enakopravnost. Volilno pravico sedaj imajo, ampak moški se čutijo še vedno pozvani odločati, kaj je za žensko dobro in kaj ni. Kongresni očetje jim hočejo prepovedati kajenje v distriktu Columbia (Washington, D. C.). Ženske pa niso zadovoljne s takimi omejitvami enakopravnosti ter se upirajo akciji za prepoved kajenja v javnih prostorih. Ko je zbornični odsek zaslišaval posameznike glede te predloge, je bilo v sobah polno žensk, med katerimi so podvzeli nekaj referendum, dali so za ali proti prepovedi. Glasovalo so 19 proti eni, da se ženskam ne prepoveduje kajenje v prostorih, kjer je moškim dovoljeno.

V Kanadi so v tem oziru demokratičnejši. Tam je železnica Canadian Pacific v svojih vlakih uvedla tudi kadilne prostore za ženske. Enakopravnost v tem oziru je torej popolna.

Med delavskim ženstvom v Ameriki ni razširjeno kajenje. Dame iz visoke družbe, pa tudi iz krogov, ki niso tako visoki, pa pušijo cigarete, najsibo kjerkoli. Stari gospodje senatorji in kongresniki pa se zgražajo in jim hočejo prepovedati kajenje v javnih prostorih v Washingtonu.

Ruske sovjetske tajne agencije so prišle na sled zaroti, v katero so zapleteni reakcionarni Rusi v Parizu, nadalje francoska špijonaža in sovražniki sovjetskega režima, stanujoči v Rusiji. Načrt, kateremu so baje prišli na sled, določa umor sovjetskih voditeljev, upore na kmetih, hujskanje proti sovjetski vladi med delavstvom in incitiranje obmejnih vpadov v Rusijo. Tudi določa podtikanje bomb za zrušenje sovjetskih uradov, železniških mostov, tovarn, in pa zastrupljanje sovjetskih čet. Enakim zarotam prihajajo na sled tajne agencije vseh vlad. Vse špijonažne agencije vidijo same zarote za strmoglavljenje vlad in zakaj naj bi bila ruska drugačna. Če imajo pravico druge vlade odkrivati zarote, jih ima tudi ruska. In končno je protiruskih zarot toliko, da jih ni treba šele odkrivati.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Združena s Slovensko Narodno Podporno Jednoto. CHICAGO, ILL.

GLAVNI URADNIKI:

- Predsednik:** IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.
Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
1. Pom. taj.: FRANK PAVLOČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.
2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, R. F. D. 7, Box 4, Johnstown, Pa.
Blagajnik: JOSIP ZELE, 5602 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

- Predsednik nadzor. odbora:** IGNATZ PODVAZNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.
1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleveland, Ohio.
2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

- Predsednik porot. odbora:** MARTIN OBERZAN, Box 135, West Mineral, Kans.
1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.
2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

- Dr. JOSIP V. GRAHEK**, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
 Glavni urad: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

PROSVETA.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Iz gl. urada S. D. P. Z., združena s S. N. P. J.

Sklicanje združitvene konvencije.

V zmislu združitvene pogodbe je skupni združitveni odbor določil, da se takozvana združitvena konvencija prične dne 12. septembra 1921 ob 9. zjutraj v Clevelandu, Ohio.

To konvencijo ima sklicati glavni predsednik S. N. P. J. za vse organizacije, ki se združijo na podlagi potom splošnega glasovanja sprejete združitvene pogodbe.

Glavni predsednik SNPJ. je tozadevno obvestilo oziroma sklic te konvencije priobčil v Prosveti dne 20. julija 1921, s katerim dnem je torej veljavno voliti delegate za to konvencijo.

IZKAZ DOBROSTOJECIH ČLANOV IN ČLANIC S. D. P. Z. PO DRUSTVIH V RAZNIH DRŽAVAH KONCEM MESECA JUNIJA 1921.

DRŽAVA			
			126. Cleveland 184
			149. East Palestine 34
			156. Cleveland 6
Pennsylvania:			
št. dr.	Kraj	št. članov	
1.	Conemaugh	95	
2.	Johnstown	72	
3.	Franklin	58	
4.	Lloydell	60	
5.	Ralphton	84	
6.	Garrett	12	
7.	Claridge	74	
9.	Johnstown	36	
10.	Brownfield	64	
11.	Dunlo	66	
12.	Heilwood	16	
13.	Baggaley	62	
14.	Orient	45	
18.	Braddock	77	
24.	Iselin	41	
26.	Export	41	
29.	Meadow Lands	49	
34.	Yukon	46	
36.	South Fork	55	
39.	Darragh	20	
40.	West Newton	28	
43.	Portage	10	
44.	Cliff Mine	39	
45.	Johnstown	64	
47.	Avella	37	
55.	Crabtree	12	
56.	Pittsburgh	153	
60.	Moon Run	150	
63.	Hackett	4	
67.	Seminole	20	
70.	New Derry	14	
71.	Bessemer	27	
73.	Smithfield	44	
74.	Falls Creek	10	
75.	Wyano	14	
78.	Miller Run	19	
79.	Bon Air	60	
80.	Philadelphina	13	
81.	Bishop	28	
87.	Bentleyville	12	
91.	Greensburg	35	
97.	Rhone	23	
99.	Hermite	38	
100.	Forest City	171	
101.	Meadway	34	
102.	Farrell	22	
104.	Luzerne	47	
105.	White Valley	49	
107.	Homer City	40	
111.	Duryea	62	
116.	Willock	81	
117.	Broughton	236	
122.	Imperial	23	
125.	Burdine	52	
127.	Irvin	22	
134.	Vandling	40	
149.	Universal	72	
144.	Grays Landing	50	
146.	Penns. Sta.,	33	
148.	Cuddy	23	
150.	Slovan	34	
152.	Johnstown	28	
153.	Southview	21	
Ohio:			
35.	Lorain	71	
37.	Barberton	23	
38.	Bridgeport	121	
41.	Cleveland	125	
51.	Cleveland	137	
53.	Fairpoint	18	
57.	Wooster	10	
59.	Maynard	36	
62.	Cleveland	69	
83.	Cleveland	32	
21.	West Mineral	40	
30.	Breezy Hill	85	
50.	Franklin	116	
66.	Yale	71	
82.	Ringo	71	
85.	Skidmore	25	
90.	Gross	22	
92.	Girard	50	
109.	Cherokee	37	
119.	Jacks Ville	20	
118.	Flaming	26	
147.	Frontenac	41	
Kansas:			
Illinois:			
22.	La Salle	85	
42.	Oglesby	57	
48.	Aurora	21	
52.	De Kalb	4	
65.	Staunton	36	
86.	Livingston	29	
88.	Nokomis	37	
98.	Standard	19	
123.	Springfield	61	
145.	Joliet	75	
Colorado:			
15.	Sopris	30	
32.	Palisades	20	
124.	Primero	23	
133.	Leadville	27	
135.	Oak View	4	
138.	Somerset	13	
151.	Dalagua	40	
Minnesota:			
96.	Duluth	16	
108.	Chisholm	60	
120.	Gilbert	37	
130.	Eveleth	81	
140.	Pineville	17	
Arkansas:			
20.	Huntington	22	
33.	Jenny Lind	66	
46.	Alex	12	
110.	Hartford	13	
Wyoming:			
25.	Rock Springs	113	
27.	Diamondville	17	
136.	Dietz	8	
141.	Sublet	35	
Montana:			
103.	East Helena	20	
106.	Bear Creek	28	
155.	Klein	19	
Michigan:			
17.	Akron	17	
112.	Detroit	35	
131.	Calumet	37	
Iowa:			
16.	Buxton	14	
69.	Madrid	33	
West Virginia:			
23.	Coketon	135	
84.	Farmington	17	
Indiana:			
61.	Gary	23	
68.	Clinton	56	
128.	Indianapolis	69	

Združitvena pogodba določa, da zamorejo biti na isti zastopana vsa društva vseh združenih organizacij, in sicer na način, da izvolijo društva, ki štejejo najmanj sto dobrostojecih članov enega delegata ona nad dvesto članov dva delegata in da se društva katera štejejo manj kot 100 članov zamorejo združiti z drugim bratskim društvom, ki šteje manj kot 200 članov v dosego 100 oziroma 200 članov, da jim je na na tačin omogočeno izvoliti skupnega delegata. Društva, ki so tako združena, imajo pravico do delegata, kakor večja posamezna društva.

Razumljivo je, da se morejo združiti v svrhu izvoljenja skupnega delegata društva S. D. P. Z. le z društvom S. D. P. Z. in društva S. N. P. J. le z društvom S. N. P. J.

Volitve delegatov za to konvencijo se zaključijo z dnem 11. septembra, to je zadnji dan pred začetkom konvencije. Delegat ali delegatinja zamore biti vsak (a) dobrostojec (a) član (ica).

Dnevnice in vozni stroški delegatov bodo pokriti iz upravnega sklada SNPJ. oziroma zveznih delegatov iz nabranega konvenčnega sklada, kateri je prenešen v upravni sklad SNPJ.

Na drugem mestu priobčam imenik društev po naselbinah in številom članov, kar zamore služiti raznim društvom kot navodilo v združevanju v svrhu volitve delegatov.

Blas Novak, tajnik.

O združenju slovenskih podpornih organizacij.

Kakor je znano iz raznih glasil prideta za enkrat v upoštevanje za združenje le SNPJ in SDPZ.

V juliju 1919 se je vršila konferenca združevalnih odborov SNPJ, JSKJ, SSFZ, SDPZ in ZSZ.

Članstvo vseh prizadetih organizacij je pričakovalo, da se bo v doglednem času združenje vseh organizacij izvršilo. Prišlo pa je drugače. Prva, ki je odpadla, je bila JSKJ, katere konvencija je združitvene pogodbe zdr. odborov odklonila ter sestavila svoje, s čemur je aktivnost v tem oziru prenehala. ZSZ ni tozadavnih zadev pravočasno uredila. Zadnja za točasno združenje je odpadla SSPZ, katere je imela vse v teku in tudi združitveno pogodbo odobreno. SSPZ je bila prisiljena odpasti pod pritiskom nekaterih glavnih odbornikov, kateri so bili sodelujoči v odobrenju zdr. pogodbe, sodelujoči pri urejevanju zapisnika konvencij predno je šel v tisk, sodelujoči pri urejevanju sprememb pravil, ki so bila sprejeta na zadnji konvenciji in končno sodelujoči v nasprotovanju združenju, s čemur so dokazali, da je bilo vse njihovo delo tako urejeno, da se združenje vsled tega ne more izvršiti.

Afera SSPZ je pokazala, da je preprečenje združenja proti volji večine članstva draga igra brez kakšnih koristi za organizacijo. Kljub tem dejstvom je neki list — kateri se rad ponaša, da vedno čuva interese naroda priporočal tudi članstvu SDPZ, naj se spusti v slično igro, ne glede na to, ali bi bila taka igra uspešna pri SDPZ v dosego namena ali ne. Članstvo SDPZ pa je s svojim delovanjem v prid združenja dokazalo sebičnejšem, da je treznejše od usiljivih "voditeljev" naroda. Prišlo je do spoznanja, da je star voditelj oslabil kot starec, kateri postane otročji ko ga prično zapuščati normalne moči.

Članstvo SDPZ in SNPJ je lahko ponosno na zблиžanje v združenju, kar je gotovo storilo v zavesti, da bo združenje zamoglo izvesti še marsikatero za narod zelo koristne stvari, o katerih cepljeno niti sanjati ne more.

Kljub temu, da se more združenje slov, podpornih organizacij točasno le deloma izvršiti, ostaja upanje, da se bode ostalo izvršilo v doglednem času.

Kar je članstva SDPZ., naj nas ne vznemirja izostalost drugih organizacij. Glavni odbor bo izvršil svojo nalogo na podlagi združitvene pogodbe, katere je bila v smislu pravil sprejeta potem splošnega glasovanja in bo deloval, da se vse ukrene v splošno korist članstva združene organizacije.

Blas Novak.

Maryland:		Alabama:	
89. Eckhart Mine	20	114. Blockton	13
143. Dodson	27	Oklahoma:	
Canada:		93. Bryant	22
58. Canmore, Alta	13	Wisconsin:	
72. Bankhead, Alta	27	64. Milwaukee	59
New York:		Washington:	
121. Little Falls	44	31. Roslyn	10
New Mexico:		Utah:	
154. Sugarite	32	95. Standardville	20
		142. Winter Quarters	35

Kadar prečitaš "Proletarca, zaznamuj odlomke ali članke, ki se ti dopadejo, in ga daj svojemu prijatelju, da še on čita. Proletarec je namenjen ne samo tebi, ampak tudi nesocialistom. Proletarec jih hoče pridobiti za socializem, ti pa jih pridobi, da bodo čitali Proletarca.

Hoover tolaži ameriške farmarje, da bo suša, ki je zadela vso Evropo, koristila ameriškim kmetovalcem, ker bodo lahko podali svoje pridelke. Tako jim je prosperiteta za prihodnjo zimo zagotovljena. Farmarji se ne vesle take tolažbe. Če se bo pridelke lahko spravilo na trg, bodo spravili dobičke špekulanti, kakor navadno; ameriški farmarji ne poznajo zadnje čase prosperitete, kakor jo ne pozna delavstvo.

Med knjige, katero bi moral prečitati vsakdo, ki hoče pridobiti nekoliko vpogleda v razna verstva, spada vsekakor *The Profits of Religion*. Spisal jo je znani socialistični pisatelj Upton Sinclair. Ta knjiga pomenja petnajst let njegovega dela in je edina te vrste v angleški književnosti. Knjiga (trdo vezana) stane \$1.50. Kdor je zmožen čitanja angleščine, naj jo naroči v upravništvu Proletarca.

Brez svojega lista delavec ne umre; ali neveden ostane ravno o onih zadevah, o katerih bi moral biti najbolje poučen.

SLOVENC
pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN
JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$5, pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VELIKA BORBA JE KONČANA.

Dne 2. julija t. l. so vse naše Združene države in tudi veliko število drugih inozemskih držav obrabile svojo pozornost na znamenito rokoborbo v Jersey City. Zdaj je pa vse končano. Dempsey je zmagal, pa ne samo zaradi njegove moči, ampak zato, ker pri rokoborbi še nikdar ni naredil kake zmete, ker je ostal hladnokrven, miren in podvzetem vsako minuto tekom borbe. To so lastnosti, ki vedno zmagajo. Ako se boste tudi vi po tem ravnali, boste pri vseh podvzetjih vedno uspešni. Pri tem je pa glavno vprašanje in predpogoj: Vaš želodec mora biti v pravem redu. V to svrhu je Trinerjevo grenko vino najbolj prikladno. To vino drži želodec in črevesje v pravem redu pospešuje tek (okus), krepi telesni sistem; odpravlja strupene snovi iz telesa in vam na ta način daje moč, da lahko preženete številne slučaje obolenosti. Vaš lekarnar ali prodajalec zdravil ima Trinerjevo grenko vino v zalogi. Od drugih izbornih Trinerjevih zdravil imejte v sedanjem času doma v zalogi Trinerjev Liniment za revmatizem, nevralgijo, utrujene mišice in noge; dalje Trinerjev Antiputrin za izpiranje grla in čiščenje ran.

Naročajte najboljši in najbolj razširjen socialistični dnevnik v Ameriki
"THE NEW YORK CALL"
112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta; \$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec; samo nedeljske izdaje \$3 na leto. Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol leta \$5; en mesec \$1.25.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Trgovina z mešanim blagom

Zaloga vsakovrstnega blaga, spodnje obleke, čevljev, klobukov in lepoticja za ženske, raznovrstnih ur itd.

Pridite in se prepričajte.

Kdor izreže ta kupon in ga zaeno s tem oglasom prinese seboj, mu damo pri vsakem nakupu 5% popusta.
NE PREZRITE TEGA!

Importirani stavkokazi in puškarji

so vposleni v pekarijah, katerih vslužbenci so šli raj-le na stavko, kot pa da bi delali za plačo, ki ne odgo-turja potrebam v sedanjih življenskih razmerah. Nad 600 stavkujočih pekov hodi po čikaških ulicah, med tem, ko iščejo pekovske tvrdke ljudske izvrške po bez-nicah vzhodnih mest, da zavzemajo mesta pekov, ki so na stavki.

V tem boju potrebujejo organizirani peki pomoči tega delavstva. Vsakdo lahko pomaga s tem, da ku-puje le kruh, ki ima

UNIJSKO

ZNAMKO.

Sledeče tvrdke vslužbujejo gori omenejene tipe ljudi in raditega niso opravičene do unijske znamke (label):

WARD BAKING COMPANY
SCHULZE BAKING COMPANY
LIVINGSTON BAKING COMPANY
H. PIPER COMPANY
HESSLER & JUNGE
GRANT BAKING COMPANY
GRENNAN CAKE CORPORATION
ATLANTIC & PACIFIC TEA COMPANY
VIENNA MODEL BAKERY
CARL SULZER
SEIPP BAKING COMPANY AND
BURNY BROTHERS.

STAVKUJOČE PEKOVSKO DELAVSTVO V CHICAGU.
V CHICAGU.

EDINI HRVATSKO-SLOVENSKI
FOTOGRAF V CHICAGI, ILL.

Včelik

UMETNIŠKI FOTOGRAF.

Izdeluje raznovrstne slike, prve vrste delo. Ako vas doslej še noben slikar ni zadovoljil s svojim delom, pridite k meni in spoznali boste, kaj je slikarska umetnost.

Ženitvene in društvene slike so naša specialiteta. Vsako delo tje garanti-rano.

IVAN VČELIK,

1147 W. 18th Street (Corner May St.)

Šest tehtnih razlogov, zakaj bi morali kupovati

PRI

ALBERT LURIE & CO.,

1810-1820 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

1. Naša je največja department trgovina v Zedinjenih državah. Velika izbira vsakovrstnega blaga.
2. Mi dostavljamo blago na dom v vse kraje v Chicagu in predmestjih.

4. Pri nakupovanju v naši trgovini se lahko poslužujete svojega jezika.
5. Oglašujemo dnevno v velikih čeških in drugih listih. S čitanjem teh listov čitate tudi naše oglase, v katerih so oznanjene posebne ponudbe za vsaki dan.
6. Primerjajoč naše oglase z oglasi department-trgovin v glavnem delu mesta boste lahko iznašli, da dobite v naši trgovini potreščine ceneje kakor pa v trgovinah v doljnem delu mesta.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Na tisoče žena,

ki so slabe, nervozne, izdelane in
trpe vsled neregularne periode, do-
be od pomoč, ko vzamejo

SEVERA'S REGULATOR

(Severjev Regulator). Ta regula-
tor goji moč, premaguje bolečine in
regulira ženske funkcije. Zadoš-
čenje je dajal skozi štirideset let.

Cena \$1.25.

Dobite ga pri svojem lekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Ako si želite nabaviti knjige
socialne, povestne ali kake druge
vsebine, jih naročite od Proletarca.
Eventualni dobiček od prodaje
knjig se porabi za pokrivanje stro-
škov pri listu.

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgo- vina s cveticami

V trgovini vedno
sveže cvetlice za
plese, svatbe, po-
grebe itd.

Imamo zaprte
in odprte avto-
mobile za krste,
poroke, pogrebe
in za vse druge
potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

MODERNA KNJIGOVEZNICA.
1919 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.

Okusno, hitro in trpežno dela za
privatnike in društva. Sprejemamo
naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene
in poštena postrežba.

H. L. BATEK in RUD. ŠEJNA,
Lastnika.

Slovincem priporočamo
v posečanje

KAVARNO MERKUR
3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S.
R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :
: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moš-
kih, ženskih
oblek, izde-
lanih po
na jmoder-
nejšem kro-
ju. Cene
nizke.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Občinstvu pripo-
ročamo v naklon-
jenost krojaško
delavnico

Božidar Knafl

1313 West 19th Street
Chicago, Ill.
Tel.: Canal 696.

Cene zmerne delo trpežno in lično
Popravljamo, čistimo in likamo

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v
stari kraj;

kadar želite poslati svojim sta-
rokrajskim sorodnikom, prijate-
ljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel
s starim krajem,

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK
70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN,
N. Carolina.